

Posudek bakalářské práce (z pohledu vedoucího)

téma: **Hra dítěte v multilingvním prostředí**

autor: **Johana Růžičková**

Cílem bakalářské práce Johany Růžičkové bylo zachytit a analyzovat hru dětí v multilingvním prostředí. Uznává, že téma nebylo zrovna jednoduché, navíc se jí nepodařilo naplnit původní záměr a do výzkumu přizvat více dětí.

Hru dětí v multilingvním prostředí tak sleduje na případu dvou (resp. tří) dětí z jedné rodiny, s nimiž má blízký příbuzenský vztah. Výzkum je postaven na pozorování a zaznamenání hry na kameru, součástí práce je audiovizuální zpracování vybraných her.

Autorka se zaměřuje na způsob komunikace dětí mezi sebou a také v kontaktu s dalšími osobami. Zajímá ji především, jak dětská hra umožňuje rozvoj jazykových kompetencí, jak, kdy a proč se v ní projevuje přepínání jazykových kódů, jaká jsou specifika vývoje dětí v multilingvním prostředí.

Při zhlédnutí dokumentu, v němž sledujeme děti většinou v herních situacích a měli bychom patrně sledovat, jak přepínají jazykové kódy, mne napadalo více otázek, především ovšem jedna: proč je tak špatná zvuková kvalita? Tohoto nedostatku si je studentka vědoma, přiznává jej v textové části BP, jistě je pro další práci poučena, aby příště užila kvalitnější techniku. Nezmiňuje však odpovědi na další mé otázky:

- proč je přes obraz celou dobu nápis „TechSmith / MADE WITH CAMTASIA FREE TRIAL“?
- proč chybí jméno autorky? V titulcích je jen název BP, jména tří dětských protagonistů (Lorentzo, Nero, Gala), časové údaje („Léto 2016, Mallorca - O půl roku později“), bylo by vhodné uvést, že jde o součást bakalářské práce atd.
- uvítala bych, kdyby v textu ozřejmila i výběr hudby; myslím, že zvukový doprovod by mohl napovídat, v jakém prostředí byly obrazy pořízeny, nebo v jakém dominantním jazyce se děti nyní pohybují, popř. co nyní děti poslouchají, patrně je tomu ale naopak: španělská hudba na začátku filmu zní patrně v České republice a česká státní hymna zní naopak na Malorce;
- pobyt v ČR není z ničeho patrný (ani titulky, ani symbol) – je sice možné se o něm dočíst v textu práce, bylo by ale vhodné, kdyby ze samotného filmu nevznikalo tolik dohadů.

Textová část BP je přiměřeného rozsahu, je přehledně strukturovaná, jednotlivé části na sebe logicky navazují, jazykově je na přiměřené úrovni. Součástí práce je krátká anotace jednotlivých obrazů vizuálního dokumentu (s. 15-17). Teoreticky je výzkum ukotven v oblasti lingvistické antropologie (multilingvismu) a oblasti antropologie dětské hry. Z mého pohledu je toto ukotvení pro bakalářskou práci postačující.

Z poznatků studentky mi přijdou zajímavé postřehy o proměnách užívání jazyka dětí při změně jazykového prostředí, vývoj prostředního dítěte – syna Nera, který v průběhu výzkumu začíná upřednostňovat jazyk otce, kterému v určitou dobu přiznává větší autoritu (autorka hovoří o jeho současném „protěžování mužských vzorů“), a automatické přepínání do češtiny při hovoru s nejmladším sourozencem (který je snad nejvíce v kontaktu s převážně česky hovořící matkou), ovšem též občasná aktivizace španělštiny v komunikaci s ním (ovšem zatím pouze v rámci „interní hry“ – s. 25).

V posudku nutno studentce vytknout drobné formální nedostatky:

- a) nejednotnost v odkazování v přímých citacích (uvozovky a tečky jsou často prohozeně – závěrečné uvozovky patří na konec citace a tečky za odkaz), dle Směrnice KSV nemá být v odkaze čárka za příjmením autora – studentka ji někdy má (s. 22) a jindy nemá (s. 21);
- b) občas se vyskytují chyby v interpunkci (většinou chybí čárka).

Upozornit bych chtěla též na hodnotící tendence autorky, práce je zbytečně zatížena emocionálně zabarvenými výrazy při popisu sledované skutečnosti, např. když zmiňuje, že „chlapec Nero v současné době nadmíru protěžuje mužské pohlaví“ (s. 24) nebo když v závěru píše, že „Každá smíšená rodina je klenotem“ (s. 37). V prvním případě je slovo „nadmíru“ zcela nevhodné a k druhému případu nutno podotknout, že samotná smíšenost ještě nevyovídá o tom, jak vřelé vztahy v rodině panují, zda plní rodina své funkce apod. Především zde se studentka dopouští náznaku generalizace jednoho případu, když tvrdí, že samotný bilingvismus (či pobyt v multilingvním prostředí) vede děti k větší otevřenosti, doslova píše:

„Dítě vychovávané v mnohojazyčném prostředí nemá tendenci snižovat člověka, který neumí jazyk kompatibilní s jeho jazykovou výbavou. Spíše cítí potřebu porozumět mu a onen nový se naučit. Snadněji odbourává strach z neznáma a snadněji se adaptuje na nové prostředí.“ (s. 37-38). Tento závěr je sice líbivý, zní jako snadný recept na multikulturní soužití, ale bohužel, je příliš idealistický. Studentka si neuvědomuje, že není možné takovéto závěry činit na základě jednoho případu, resp. jedné rodiny, v níž patrně i dospělí působí na děti vlastní otevřeností a zájmem o poznávání druhých.

Otázky pro obhajobu:

1. V kapitole Metodologie autorka zmiňujete, že její výzkum byl postaven na zúčastněném pozorování. Současně uvádí, že se snažila, aby děti kameru během natáčení neregistrovaly. To působí jako rozpor. Prosím, aby vysvětlila, v čem její zúčastněnost spočívala, resp. kdy bylo její pozorování zúčastněné a kdy nezúčastněné?
2. Doporučuji, aby si vybrala jednu z výše zmíněných námitek k audiovizuální části práce a ozřejmila, jak ke zmíněné nejasnosti došlo.

Závěr: Navzdory uvedeným výtkám práci (i aktivitu studentky během psaní) hodnotím celkově jako uspokojivou, studentka si uvědomuje úskalí vlastní práce, téma zvolila obtížné a navzdory technickým potížím dokázala výzkum realizovat a odevzdat v přijatelné podobě. Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit na pomezí stupňů **velmi dobře až dobře** v závislosti na průběhu obhajoby.

Mgr. Lada Viková

V Pardubicích dne 10. 8. 2017